

عنوان مقاله:

تأثیرگذاری صوفیان و سادات در گسترش اسلام در ماوراءالنهر طی چهار قرن اول هجری

محل انتشار:

فصلنامه پژوهش های تاریخی، دوره 15، شماره 3 (سال: 1402)

تعداد صفحات اصل مقاله: 20

نویسندگان:

مهین امیر شاهکرمی - مربی - گروه تاریخ - ادبیات - دانشگاه پیام نور - اصفهان - ایران

اصغر منتظرالقائم - استاد - گروه تاریخ - دانشکده ادبیات - دانشگاه اصفهان - اصفهان - ایران .

مصطفی پیرمردیان - دانشیار - گروه تاریخ - ادبیات - دانشگاه اصفهان - اصفهان - ایران

خلاصه مقاله:

مسلمان شدن ترکان ماوراءالنهر، تحت تأثیر عواملی چند از جمله فتوحات، تجارت و مهاجرت گروه های مختلف انجام شد. قبل از پیروزی مسلمانان بر ترکان در سال ۵۳۲/م ۵۳۲، آیین پرستش ارواح نیکان، روح آسمان و مظاهر طبیعی بین ترکان رواج داشت و البته قبایلی از ترکان هم پیرو آیین بودایی، دین مسیحی، یهودی و برخی زرتشتی بودند، بنابراین با ادیان توحیدی آشنایی داشتند؛ اما به تدریج و تحت تأثیر عواملی، پس از مقاومت های اولیه مقابل سپاه مسلمانان، دین بیشتر ترکان اسلام شد و در این مهم، گروه هایی مانند صوفیان، زهاد و سادات هم نقش داشتند. با توجه به اهمیت نهادینه شدن اسلام در بین ترکان، مقاله پیش رو با روش تحلیلی-توصیفی در پی پاسخ به این سوال است که آیا در اسلام پذیری ترکان، نقش پررنگ تری برای سادات نسبت به صوفیان قائل می شوند؟ بر اساس یافته های پژوهش، عمده ترین دلیل مهاجرت سادات به ماوراءالنهر، دوری آن از مرکز خلافت بود. در واقع با توجه به اینکه سادات، خلفا را غاصب حکومت می دانستند، همواره باعث غضب خلفا می شدند، برای حفظ امنیت خود به اجبار مهاجرت می کردند و ضمن مجاورت با قبایل ترک، با آنها پیوند می یافتند، حتی در حراست از ثغور شرکت می کردند. همچنین با اشتغال به حرفه های مختلف مانند تجارت و صنعت، به تدریج جزئی از جامعه آنها می شدند و با فعالیت های فرهنگی بزرگان سادات که بیشتر از طریق آموزش تعلیم اسلام و ذکر اخبار و شرح حال پیامبر و بزرگان صدر اسلام انجام می شد، در شناخت کامل تری از اسلام بسیار موثر بودند. صوفیان که بیشتر از خراسان به این نواحی وارد می شدند، تحت فشار گروهی از منتقدان مسالک صوفیه در جهت یافتن مناطق امن برای ترویج افکار خود، راهی مناطق مذکور می شدند و چون تعلیم آنها خالی از رنگ عتاب و عذاب بود، برای عده ای جذابیت بیشتری داشت. در نتیجه با توجه به حسن شهرت و نفوذی که سادات در اثر دیانت داشتند و نیز به علت رفتار حسنه آنها با مردم، همچنین به عنوان منسوبان به پیامبر(ص)، با برگزاری کلاس های درس و حل معضلات شرعی، ذکر احادیث و تالیف کتب در منطقه، حضور بسیار تأثیر گذاری داشتند؛ بنابراین باید پذیرفت که نسبت به صوفیان نقش موثرتری در نهادینه شدن اسلام بین ترکان داشتند.

کلمات کلیدی:

صوفیان، سادات، گسترش اسلام، ماوراءالنهر

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/2024466>

